* చాళుక్య సందేశం *

వేంగి చాళుక్యులదగ్గరనించి వచ్చిన సందేశాన్ని వింటూంటే కాకతీయ ప్రోలరాజు ముఖభంగిమలు అనేకంగా మారాయి రాయబారి వినయంగా ఉచితాసనంలో కూర్చొని సమాధానానికెదురుచూస్తున్నాడు. 'విరాధివీరుడూ ఇంగితజ్ఞుడూ ప్రోలరాజు ఏమి సమాధానం చెబుతాడోననీ-ముఖ్యంగా చాళుక్యులు పంపిన సందేశం ఏమౌతుందో' అనీ సామంతులూ ప్రధానులూ ఉద్యోగులూ ఉత్కంఠతో ఉన్నారు ముసలిఉద్యోగులుకొందరు 'ఈ తూర్పుచాళుక్యులు కాకతీయులపై తాము కోల్పోయిన ఆధిపత్యాన్ని మళ్ళీ కోరుతున్నారా?' అనికూడా అనుమానించారు

ప్రోలరాజు విశాలనేత్రాలు దర్బారును కలయజూసూ కొంచెంమౌనంగాఒకప్రక్క ఆసీనుడైన వ్యక్తిమీద ఆగిపోయాయి ప్రభువు ముఖకవళికల్ని పరీక్షిస్తున్నవారు కూడా ఆవ్యక్తినిచూసి 'ఇకేదో కదనరంగానికి సంబంధించిన వ్యవహారమే' అని నిశ్చయించుకున్నారు ప్రోలరాజు ఏవ్యవహారం వచ్చినప్పుడు ఏవ్యక్తిని అనుగ్రహిస్తారో అనుభవజ్ఞులైన కొందరు సభ్యులకు తెలుసు అనిశ్చయంతోనే ఈసారికూడా ఊహించారు

"బ్రహ్మన్న సేనానీ!" సాలోచనగా పిల్చారు ప్రోలరాజు. ఆసీనుడైనవ్యక్తి సవినయంగా నిల్చొని అభివాదనం చేసి సమీపించాడు

"ఈసందేశాన్ని సామంతులకూ ఉద్యోగులకూ వినిపించు" అని ప్రోలరాజు ఆ లేఖ అందించారు

"మహాప్రసాదం!" అంటూ సవినయంగా బ్రహ్మన్న ఆలేఖ అందుకున్నాడు. యోధుడూ కాకతీయ సర్వసైన్యాధ్యక్షుడూ కేచర్ల బ్రహ్మన్న సందేశాన్ని గంభీరస్వరంతో చదవటం ఆరంభించాడు.

"శ్రీ శ్రీ శ్రీ దుర్జయాన్వయచంద్రులు. మహామండలేశ్వర బిరుదాంచితులు అగు కాకతీయ ప్రోలరాజు సన్నిధికి - శ్రీశ్రీశ్రీ చాళుక్యవంశ సుధాకరుడూ నవసామ్రాజ్య నిర్మాణ దీక్షాకంకణుడూఅయిన రాజేంద్ర చాళుక్యుడు పంపిన మైత్రీసందేశము.

మాతండ్రిగారూ మహాభారత కృతిభర్తా అయిన శ్రీ రాజరాజనరేంద్రుల మరణానంతరము వేంగీరాజ్యాన్ని మా పినతండ్రి విజయాదిత్యులకి అప్పగించి నేను నా సామ్రాజ్య నిర్మాణ ప్రయత్నాలను సాగిస్తున్నాను మా తాతగారు రాజరాజచోళుడూ-ఆయన కుమారుడూ మా మేనమామాఅయిన రాజేంద్రచోళుడూ వైభవంగా యేలిన చోళ సామ్రాజ్యలక్ష్మి ఈనాడు అరాజకమై బాధపడుతూంది మా మామ అపుత్రకుడుకదా! కాంచీ రాజ్యలక్ష్మిని నేను చేపటడమే ఆయన అభిమతంకూడా. చోళరాజ కుటుంబానికే చెందనవీరచోడుడు దురాశతో చాలరోజులు నిరీక్షించాడు

"కన్నసామి"

రాజేంద్రచోళుడు బ్రతికివుండగా ఏ విధంగానూ సాధ్యం కానితనప్రయత్నం ఇల్లాంటి సమయంలో కొనసాగిస్తున్నాడు నాపై యుద్ధం ప్రకటించాడు అంతమాత్రంలో మునిగినదేమీ లేదు కాని అతడు పంపిన లో తాను పశ్చిమచాళుక్యుల సామంతుడనని తెలియపర్చాడు అంటే ఈ యుద్ధంలో వారుకూడా పాల్గొంటారని నా విశ్వాసం. ఇది కేవలం నాకుమాత్రమే వచ్చే ముప్పుకాదు సస్యశ్యామలంగా ఉండి ప్రజలు సుఖసంపదలతో వున్న ఇరుగుపొరుగు రాజ్యాలకంతటికీ ఏదో ఉపద్రవం తెచ్చిపెట్టాలనే ఎన్నాళ్ళనుంచో ఎదురుచూస్తున్నారు పశ్చిమచాళుక్యులు. వారి దురుద్దేశానికి వీరచోడుడి ఆహ్వానం దోహదమిచ్చింది మా గూఢచారులవల్ల తెలుసుకున్న విషయాల్ని బట్టి-పశ్చిమచాళుక్యుల సహాయంతో వీరచోడుడు కాల్బలాన్నీ అశ్వికదళాల్నీ గజబలాన్నీ కూడా విరివిగా లక్షలకొలదీ సమకూరుస్తున్నాడని తెలిసింది ఇదంతా నా ఒక్కడి రాజ్యంపైకిఅయితే అనవసరం కాదా! ఇది తప్పక మహోపద్రవమే! దీని వెనుక నే ఆకలిగొన్న సింహాలలాగ సమయాన్ని కనిపెట్టి మనరాజ్యాలను కబళింపజూస్తున్నారు పశ్చిమ చాళుక్యులు. వీరరాజన్యులందరూ ఈమహోపద్రవాన్ని అరికట్టాలనే ఉద్దేశంతో అందరికీ సందేశాలు పంపాను

కాకతీయప్రభువూ, సర్వసైన్యమూ, సామంతులూ మా ఈ శేరరక్షణోద్యమంలో పాల్గొంటారని కోరిక

శ్రీ శ్రీ శ్రీ రాజరాజేంద్రచోళభూపతి"

చదువుతున్న బ్రహ్మన్న సేనాని ముఖం రాగరంజితమైంది కాకతీయ ప్రోలరాజు అది చూశాడు.

"బ్రహ్మన్నా! మాపటివేళ ఏకాంత మందిరానికి ఒకసారి రావాలి ప్రధానీ మీరు కూడా"

*   *   *

వేంగిరాజ్యాన్ని పినతండ్రి విజయాదిత్యునికి అప్పగించి స్వంతపనులలో వున్న

వేంగిక్షేత్రము

ఏదివ్యపూరుషు లీశాద్వ
లాంకూర
శేఖరమ్ముల లిఖించి రోయివెల్ల
ఈవాయు వీచిలో నేయప్స
రస్సమా
జమునింపిరో గీతిసముదయంబు
ఏదివ్య శిల్పులీ రోదసీకుహరాన
వ్రాసిరో! దివ్యశిల్పంబులిన్ని!
ఈ పథాంతరమునం దేపురాణ
మునీంద్ర
సంతతులో ప్రశంసలు పొనర్తురి
ఎటుగనిన బూగ్వపల్లవస్పృవ
చరితలె
వ్రాయబడి, పాడబడి, గీయబడి,
యుపన్యసింపబడి శ్రోత్రపేయమై
చేస్నదాల్పె,
నీయతీంద్రియశక్తి నాకెట్టులబ్బె!

—విశ్వనాథ సత్యనారాయణ

★ చాళుక్య సందేశం ★

రాజరాజేంద్రునికి చాలా రోజులీ విషయం తెలియలేదు. విజయాదిత్యుని స్వరాష్ట్రం 'నలంబవాడి'. అతడు తరచు అక్కడే ఉంటాడు. ఈ సందర్భంలో అతను పొరబాటు చేశాడు. రాజరాజేంద్రుడు అప్పగించిన కొత్త ప్రభుత్వాన్ని అశ్రద్ధ చేసి నలంబవాడి వెళ్ళి కూర్చున్నాడు. తన కుమారుడు శక్తివర్మను వేంగిలో నియమించాడు. శక్తివర్మ అనుభవహీనుడు. అప్పటికే వేంగి ఆందోళితమై ఉండగా మరొక చిక్కు కూడా తటస్థించింది. అది శక్తివర్మ అకాల దుర్మరణం. విజయాదిత్యుడికీ సంగతులు తెలిసేసరికి చాలా కాలం పట్టింది. నలంబవాడి పశ్చిమ చాళుక్యుల సామ్రాజ్యానికి సమీపం కావడంచేత — వీరచోడునికి సహాయంగా పశ్చిమ చాళుక్యుల సైన్యసన్నాహం, తన పుత్రుని మరణవార్త తెలిశాయి. విజయాదిత్యుడు రాజరాజేంద్రుని దగ్గరకు పరుగెత్తుకు వచ్చి విషయం తెలిపాడు. వినువెంటనే రాజరాజేంద్రుడు ఆంధ్ర వీరరాజన్యులందరకూ సందేశాలుపంపి పినతండ్రితో వేంగి చేరుకున్నాడు.

* * *

పినతండ్రీ, కుమారుడూ వేంగి రాజధాని చేరుకున్న వెంటనే శత్రువులు కోటను ముట్టడివేశారు. శత్రుసైన్యం అసంఖ్యాకంగా ఉంది. వేంగిచాళుక్య వీరులు ధైర్యంతో ఎదుర్కొన్నారు. కొంతసేపు తీవ్రసమరం వల్లనే తమకన్నా శత్రువుల సంఖ్య హెచ్చిందని వేంగి సైనికులు తెలుసుకున్నారు. తన పినతండ్రి విజయాదిత్యుడు వెనుకంజ వేశాడేమో నని అనుమానం రాజరాజేంద్రునికి కలిగింది. అప్పటికే వీరచోడుని సైనికులు కోటగోడ లెగబ్రాకుతున్నారు. సింహద్వారాన్ని సమీపించబోతున్నారు. రాజరాజేంద్రుడు విజయాదిత్యుని కోటలోపల జాగ్రత్తగా చూడమనీ బురుజులపై సైనికులకు నాయకత్వం వహించి ఆజ్ఞలిమ్మనీ చెప్పి కోటలోకి పంపివేశాడు. పైన రాజరాజేంద్రుడు శత్రువుల వల్ల ఉక్కిరిబిక్కిరై పోతున్నాడు. ఇక కోట శత్రువుల కైవసం అవుతుందని నిశ్చయించుకున్నారు కొందరు సైనికులు.

ఇంతలో మెఱపులాగ ఒక రౌతు దూసుకొని వచ్చి తిన్నగా రాజరాజేంద్రుని ముందు ఆగి అభివాదనం చేశాడు. అతడు వినయంగా నిలబడకుండా దగ్గరకు వచ్చి రాజరాజేంద్రుని చెవిలో ఏదో చెప్పాడు.

వేంగిరాజుకు ముఖంలో ఆనందం ఉప్పొంగిపోయింది. వార్తాహరుని మెడలో ఒక హారం వేశాడు. ఒక్కొక్క సేనానికీ తనే పనిగట్టుకొని ఆ కబురు అందజేశాడు. సైన్యంలో తిరిగి ఉత్సాహం వచ్చేసింది. కదనరంగంలో అసంఖ్యాకంగా ఉండే శత్రుసైన్యంలో వేంగి చాళుక్య వీరులు మెఱుపులై తిరిగారు.

భేరీనాదాలూ శంఖారవాలూ దిక్కులు పిక్కటిల్లేటట్టు వినిపించాయి. వీరచోడుని సైన్యాలకీ కోలాహలమేమిటో అర్థం కాలేదు. కొందరు తెలుసుకోకుండానే ఆధైర్యం చెందారు. రాజరాజేంద్రుడి పరివారం ఉత్సాహోద్రేకాలతో కేకలు వేశారు. వేలపదాతుల్లూ అశ్వదళమూ గజబలమూ భూమి ఈనినట్టు వేంగిసైనికులతో కలసిపోయారు. కాకతీయ వీరులూ, సామంతులూ, ఆంధ్రపాలకు లనేకముండీ, వేంగి సైన్యాలలో కలిశాక వీరచోడుని సైన్యాలు ద్విగుణీకృతమయాయి. వేంగి సైనికులు ఆంధ్రరాజ సమూహానికీ, మహేంద్రానికీ జేజేలు పలికారు. ఆనాటి సాయంకాలానికి చాలమంది వీరచోడుని సైనికులు మరణించారు. వీరచోడుడు హఠాత్తుగా తాత్కాలిక యుద్ధవిరమణ పత్రాన్ని పంపాడు.

రాజరాజేంద్రుడు కాకతీయ ప్రోలరాజును కౌగలించుకొన్నాడు. ఆనాటికి వీరచోడుని అభిప్రకారం యుద్ధవిరమణ చేద్దామని ప్రోలరాజు సలహా ఇచ్చాడు. రాజరాజేంద్రుడీ విషయంలో జవాబీయక ముందే బ్రహ్మన్న సేనాని వినయంగా ఇలా విన్నవించాడు:

"ప్రభూ, వీరచోడుడు నీచుడని అందరికీ తెలుసు. అతని మాటలకూ చేతలకూ చాల దూరం. ఈ తాత్కాలిక విరమణ ప్రకటించడంలో ఏదో ద్రోహచింత పెట్టుకొని వుండవచ్చు. మనమూ, మన సైన్యమూ ఈ రాత్రంతా మెలకువతో గడపవలసి ఉంటుంది. అంతకంటె యీ విరమణను అంగీకరించకుండా యుద్ధాన్ని కొనసాగించడమే మంచిదని నా మనవి."

కాకతీయ ప్రోలరాజు ఒక చిరునవ్వు నవ్వాడు.

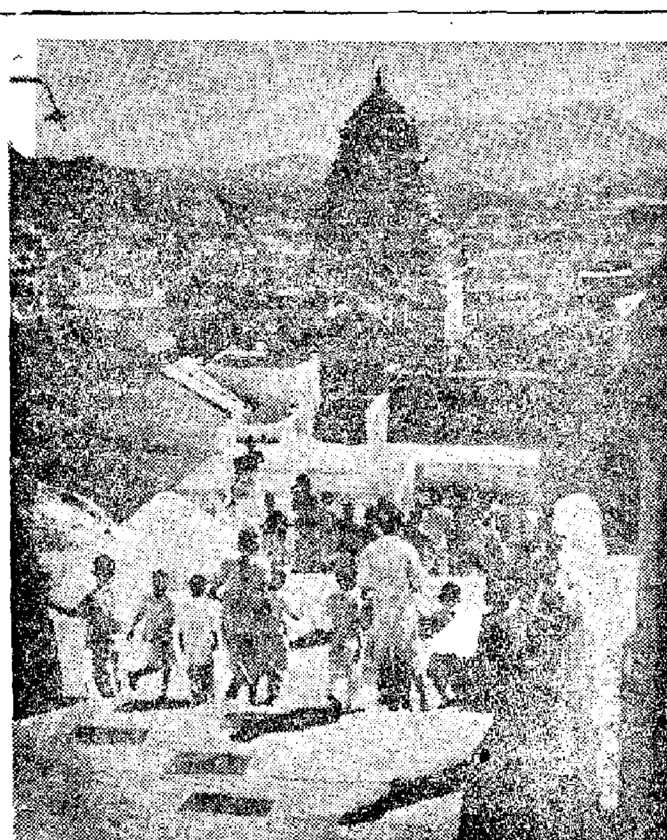

బెజవాడ కనకదుర్గ దేవాలయము

చాళుక్య సందేశం

"బ్రహ్మన్నా! అతడు ద్రోహి కావచ్చు. ఇప్పుడుమాత్రం అతను అభ్యర్థి. మనం అంగీకరించకపోవడం దుర్బలునిమీద దౌర్జన్యం చేసినట్టుంటుంది. అతడు ద్రోహం తలపెడితే తగినట్టు శిక్షించడానికి త్రాచుపాము లాటి మా సేనాని ఉండనే ఉన్నాడు." ఇందుకు బ్రహ్మన్న ఏమీ జవాబీయకుండా తలవంచి నిల్చున్నాడు. రాజరాజేంద్రుడు యుద్ధ విరమణకు అంగీకరిస్తూ వీరచోడునికి జవాబు పంపించాడు. తనని అపాయం నుంచి కాపాడి ధైర్యాన్నిచ్చిన ప్రోలరాజుకు వేంగీపాలకుడు తన కృతజ్ఞత తెలిపాడు.

బ్రహ్మన్నకు మాత్రం ఇదంతా అనుమానంగానే ఉంది. వీరచోడుడి అహంకృతికీ-ఈ తాత్కాలిక విరమణకీ పొసగ లేదు. కాబట్టి ఇందులో ఏదో కుట్ర ఉంటుంది. తన ప్రభువుమాటను బ్రహ్మన్న యేనాడూ కాదనలేదు. బ్రహ్మన్న తండ్రి తాతలు కూడా కాకతీయరాజులదగ్గర సైన్యాధ్యక్షులుగానే పనిచేసి విజయాల్ని చేకూర్చారు. ప్రభువుకు ఎదురై జవాబు చెప్పకుండానే పరిస్థితుల్ని కనిపెట్టి ఉండటం బ్రహ్మన్న కలవాటు.

* * *

ఆ రాత్రి గుడారంలో పదిమంది జెట్టీలు బ్రహ్మన్న ఎదుట వినయంగా నిలబడ్డారు. వాళ్ళకు రహస్యంగా కొన్ని ఆజ్ఞలిచ్చాడు సేనాని. వాళ్లు గుడారం విడిచి వేర్వేరుగా పోయారు. బ్రహ్మన్న ప్రతి దళాధిపతినీ వేంగీసైన్యానికి సహాయంగా కోటను ఆ రాత్రంతా కనిపెట్టి ఉండాలని-తీవ్రంగా

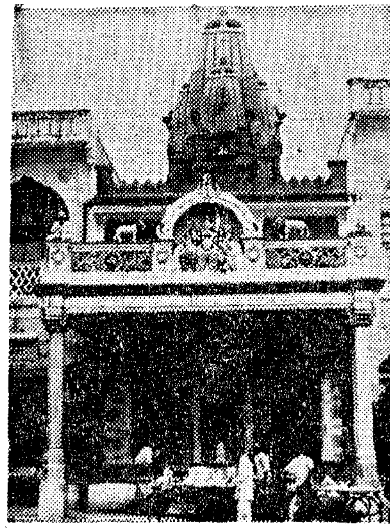

హైదరాబాదులో చార్‌మినార్ వద్దగల శివాలయం.

హెచ్చరించాడు. బురుజుల మీద తగు మాత్రం సైన్యం పహరా యిస్తూంది.

రాత్రి రెండు ఝాములకు ఒక జెట్టీవచ్చి బ్రహ్మన్న గుడారంలో ప్రవేశించాడు. తక్కిన తొమ్మండుగురూ - వీరచోడుడు ఎటు పరారీ అయిపోతాడో అని కనిపెడుతున్నారనీ, సుమారు పాతిక మంది నమ్మకమైన వాళ్లుకూడా వెంట వెళుతున్నట్టు కనిపిస్తోందనీ విన్నవించాడు. బ్రహ్మన్న అతనితో-ప్రభువుకు తెలుపవలసిందిగా కొన్ని విషయాలు చెప్పాడు. రెప్పపాటులో సుశిక్షితులైనవందమంది అశ్వికులను ఆయత్తం చేశాడు. మిగిలిన తొమ్మండుగురు జెట్టీలూ ఇంతలోనే వచ్చి వీరచోడుడు తగుమాత్రం సైనికులతో దక్షిణంవైపు పరారీ అవుతున్నాడని చెప్పారు. ముందు బ్రహ్మన్న ఒక ఉత్తమాశ్వంపైనా తగువాత వందమంది అశ్వికులూ రెప్పపాటులో దూసుకుపోయి చీకట్లో కలిసిపోయారు.

తెల్లవారేసరికి వీరచోడుని గుడారాలు ఖాళీ అయిపోయాయి. రాత్రికి రాత్రే వీరచోడుడూ కొంతమందీ పరారీ అయినట్టు తెలుసుకున్న మిగిలిన సైనికులు చెల్లాచెదరుగా పారిపోయారు. అదే అదనుగా వేంగీసైనికులుకూడా తెలిసికొనిఉండడంచేత చోళ సైన్యాన్ని తరిమి తరిమి పరాభవించారు. ప్రభాత భేరీనాదంతో సమంగానే వీరచోడుని పరారీ వార్త ప్రోలరాజుకూ రాజరాజేంద్రునికీ చెవిని పడింది. జెట్టీ వచ్చి రాత్రి జరిగినదంతా విన్నవించాడు. బ్రహ్మన్న చాకచక్యానికి ప్రోలరాజు గర్వించాడు. రాజరాజేంద్రుడు కృతజ్ఞత ప్రకటించాడు. ప్రోలరాజు మాత్రం తన ధర్మం నిర్వర్తించానను కున్నాడు.

బ్రహ్మన్న నాలుగు రోజులైనా ఇంకా రాలేదు. ప్రోలరాజు కొందరాశ్వికుల్ని వెదికి రమ్మని పంపాడు. వేంగీరాజ్యమంతా ఆనందోత్సాహాలతో వేడుకలు జరుపుకుంటూంది. రాజరాజేంద్రుడు బ్రహ్మాండమైనసభ ఏర్పాటుచేశాడు. ఆంధ్రప్రదేశానికి చెందిన అనేకమంది రాజులూ సామంతులూ పాల్గొన్న ఆ సభలో ప్రోలరాజు కూడా ఉన్నాడు. రాజరాజేంద్రుడు ఆంధ్ర రాజన్యులందరకూ కృతజ్ఞత తెలియజేశాడు. సామంతులందరకూ బిరుద ప్రదానాలు చేశాడు.

తమ దేశాన్ని పరాయివారి నుంచి రక్షించుకున్నందుకు రారాజు లెందరో హర్షం ప్రకటించారు. అదే తరుణంలో మరొక శుభవార్త! బ్రహ్మన్న సేనాని కాంచీరాజును వెంట తరిమి, బుద్ధిగరపి, నష్ట పరిహారంగా వెలలేని సంపదను తీసుకు వస్తున్నాడు. సభకంతటికీ ఇది సంతోషదాయకమైంది.

బ్రహ్మన్న రాగానే ప్రోలరాజు ప్రేమతో కౌగలించుకున్నాడు. ప్రోలరాజు సభాసదులకు 'బ్రహ్మన్న వంటి శూరుడు తనకు సేనానిగా ఉండడం గర్వకారణ'మని తెలిపారు.

"ఈ స్వదేశ రక్షణోద్యమంలో పాల్గొనే అవకాశం కలిగినందుకు మేము కృతజ్ఞులం. మిమ్మలని సమావేశపరచగలిగినందుకు ముఖ్యంగా శ్రీ శ్రీ శ్రీ రాజరాజేంద్ర భూపతిని అభినందించవలసి ఉంది. వారు అభీష్టానుసారంగా చోళ రాజ్యలక్ష్మిని చేబట్టి మాతామహుల కీర్తిని ఇనుమడింపజేసి, ఆంధ్రుల ప్రతాపాన్ని ఔదార్యాన్ని దక్షిణాపథమంతా ప్రకటించగలరని నా విశ్వాసం." ★

ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణోత్సవ సందర్భమున
మా ఖాతాదారులకు, అభిమానులకు శుభాకాంక్షలు.

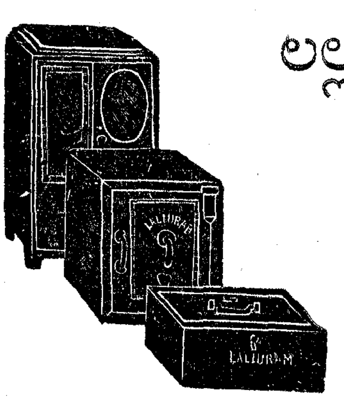

లల్లూరాం అండ్ కంపెనీ
(స్థాపితము 1928.)
ఎన్నో సంవత్సరాలుగా మన్నికకు, నాణ్యతకు, సరసమైన ధరలకు ప్రసిద్ధి చెందిన
* ఇనుప పెట్టెలు * ఉక్కు బీరువాలు
* క్యాషు బాక్సులు
లల్లూరాం అండ్ కో,
వెలగలేటివారి వీధి, :: విజయవాడ - 1.
క్రొత్త పోస్టాఫీసు - మారుతి సినిమా కెదురుగా